

Referat fra koordineringsgruppemøte 29

Helsedirektoratets lokaler, Vitaminveien 4, Storo.
Fysisk og digital deltakelse.

30.10.2024, kl. 10.00-13.00

Til stede:

Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, Helsedirektoratet (møteleder)

Ole Berg, Helsedirektoratet

Thea Nørgaard Breili, Helsedirektoratet

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke

Aina Marie Lien, NorgesGruppen

Ingvill Måkestad Bovim, Rema 1000

Anders Högberg, Orkla ASA

Ingvill Størksen, COOP

Morten Karlsen, NHO Reiseliv

Vidar Haugsdal, Norgesmøllene AS

Linda Vist, NHO Service og Handel

Geir Ove Ystmark, Sjømat Norge

Kirsti Wettre Brønner, TINE SA

Mariann Jørgensen, Norges Frukt- og Grønnsakgrossisters Forbund

Observatører/eksterne foredragsholdere

Gyrd Omholt Gjevestad, Helse- og omsorgsdepartementet

Bente Øvrebø, Helse- og omsorgsdepartementet

Gry Hay, Helsedirektoratet

Olga Soleng, Mattilsynet

Amandine Lamglait-Solberg

Trude Nordli, Sjømat Norge

Trond Ekornrud, SSB

Marianne Hope Abel, Folkehelseinstituttet

Møteleder ønsket velkommen til det 29. møtet i koordineringsgruppen. Alle møtedeltakere presenterte seg og møteleder leste opp den konkurranserettslige erklæringen som gjelder for møter i medhold av intensjonsavtalen. Erklæringen ble signert av møtedeltakerne som var fysisk til stede. Det var en sak til eventuelt fra Sjømat Norge. Denne ble behandlet som del av sak 20/24.

Sak 19/24 Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde

- a. Sekretariatet viste til at Helsedirektoratet har fulgt opp arbeidet som beskrevet i sakspapirene. Helse- og omsorgsdepartementet har ferdigstilt og sendt ut intensjonsavtalens symbol og kriterier for bruk. Symbolet er tatt i bruk på [intensjonsavtalens nettsider \(helsedirektoratet.no\)](https://helsedirektoratet.no). Intensjonsavtalens utmerkelse 2024 ble annonsert av helseminister Jan Christian Vestre 2. september, med frist for å nominere innen utgangen av 20. oktober. Det kom inn totalt 17 nominasjoner, hvorav 11 var i kategorien «Sunnere produkter» og 6 i kategorien «Sunnere markedsføring». Finalistene vil bli offentliggjort på møtet i næringslivsgruppen 9. januar. Helseministeren kårer vinnerne på UMAMI i mars 2025.

Mattilsynet orienterte om arbeidet med revisjon av nøkkelhullet og videre prosess for arbeidet. Det har vært gjennomført en felles spørring på nordisk nivå om hvilke kategorier som bør revideres. Målgruppe for spørringen var nordisk næringsmiddelindustri og forhandlere. Mange aktører fra Norge har gitt innspill. Mattilsynet og Helsedirektoratet er ansvarlige for prosessen i Norge. Det vil bli jobbet med forslag til nye kriterier i 2025, som vil være på åpen høring før kriteriene blir notifisert og gjeldende. Arbeidet med revisjonen følges opp i koordineringsgruppen.

- b. **Status og planer for innsatsområde 1: salt**

Det er ikke gjennomført noe spesifikt arbeid i innsatsområdet siden forrige møte. Det ble spurt om planer for saltseminar. Dette vil bli fulgt opp i første kvartal 2025.

- c. **Status og planer for innsatsområde 2 og 3: tilsatt sukker og mettett fett**

Det er ønskelig med en felles aktivitet for aktørene i innsatsområde 2 og 3. Det er foreløpig holdt av 16. januar og 21. januar for workshop/seminar for arbeidet med reduksjon av mettett fett og tilsatt sukker på samme dag. Koordinator for innsatsområdene, NHO Mat og Drikke, vil etablere en programkomité for seminaret. De som ønsker å delta bes melde interesse til NHO Mat og Drikke v/Anna Maria Karlsen. Helsedirektoratet stiller i programkomiteen.

Det ble informert om monitorering av innhold av mettett fett i utvalgte matvarekategorier i Tradesolution. Det er ønskelig å se noe nærmere på matvarekategoriene *Smør og smørblandet margarin* samt *Margarin og lettmarigin*, i tillegg til kategorien *Oljer, majones og dressing* etter omlegging av rapportering f.o.m. 2022, jf. sak 1/24c og 11/24c. Kategoriseringen ser riktig ut på et overordnet nivå, men det er et forslag om å justere navn én av på kategoriene til *Oljer, majones, dressing og kalde sauser* for mer eksakt beskrivelse.

- d. **Status og planer for innsatsområde 3: mettett fett**

Se omtale i sak 19/24 c).

e. **Status og planer for innsatsområde 4:**

Trude Nordli fra Sjømat Norge orienterte om status. Det har ikke vært noen stor aktivitet siden forrige møte. Det planlegges et seminar på Umami 19. mars 2025 med oppstart 1030. Programmet er ikke klart, men dagligvarehandelen er utfordret til å si noe om deres arbeid, helseministeren vil kåre vinnerne av intensjonsavtalens utmerkelser 2024 og Helsedirektoratet vil holde innlegg om kommunikasjon.

f. **Status og planer for innsatsområde 5: Påvirkning av forbrukeratferd.**

Det ble gjennomført et godt seminar i innsatsområde 5 i juni i år, med fokus på forbrukeratferd. Seminaret planlegges fulgt opp med en workshop. Det ble i møtet etterspurt økt fokus og aktivitet i dette innsatsområdet. Det ble uttrykt en forventning om at samarbeidet i innsatsområdet skal favne mer enn gjennomføring av informasjonstiltak og kampanjer, og at kompetansen i referansegruppen i avtalen bør kunne utnyttes i større grad m.v. Det ble kommentert at man også bør se på hva som forventes av de ulike partene i intensjonsavtalen.

Det blir satt ned en programkomité for workshop/seminar for å se nærmere på dette. Helsedirektoratet og NHO Mat og Drikke meldte seg i møtet. Helsedirektoratet sender ut en forespørsel om flere deltakere i programkomiteén.

Sak 20/24 Presentasjon av de nye norske kostrådene og implementering/oppfølging av disse

- a. Helsedirektoratet presenterte kort om bakgrunn for de nye kostrådene. Kostrådene ble lansert på Arendalsuka 15. august og det var stor medieoppmerksomhet etter lansering av kostrådene. Prosessen med revisjon av kostrådene er grundig beskrevet i en artikkel i [Norsk Tidsskrift for Ernæring](#). De nye kostrådene handler om å fremme helse og forebygge utvikling av sykdom. Kostholdsplanleggeren er oppdatert med de nye referanseverdiene for energi og næringsstoffer og det er utarbeidet eksempelmener som er i tråd med de nye kostrådene. Menyene omfavner et fullstendig kosthold, og viser at kostrådene kan dekke anbefalt inntak av alle næringsstoffer foruten vitamin D.

Lanseringskampanjen for kostrådene ble presentert. Kommunikasjonsmålene var å bygge tillit til Helsedirektoratet som leverandør av kostråd og å skape kjennskap til de nye kostrådene. Målgruppen var unge voksne i alderen 20-35 år. Resultatene fra kampanjen var gode.

Helsedirektoratet vil jobbe videre med kommunikasjon av levevaner i 2025 og videreutvikler digital verkøykasse for kostrådene, med materiell, plakater og annet innhold om kostrådene. Det jobbes med å oversette kostrådsplakatene og kostrådsartikkelen på helsenorge.no til ulike språk. Helsedirektoratet er i gang med å revidere tilgrensende retningslinjer, som nasjonal faglig retningslinje for spedbarnsernæring, kosthåndboken og retningslinje om mat i barnehagen.

Det kom innspill om at helsemyndighetene bør se på offentlige innkjøp av mat, samt i hvilken grad kostråd og retningslinjer etterleves. Helsedirektoratet fikk honnør i møtet for godt arbeid med kostrådene og lansering av disse.

Eventuelt saken fra Sjømat Norge ble diskutert. Den omhandlet behovet for en debatt om samfunnsdebatten om kosthold, og hvordan møte debatten med sunn fornuft og evidensbaserte råd.

Sak 21/24 Oppfølging, status for arbeidet om markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge

- a. Helse- og omsorgsdepartementet informerte kort om status for arbeidet. Forslag til forskrift om forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge under 18 år er på høring frem til 22. november 2024.

HOD jobber også med å følge opp anmodningsvedtaket fra Stortinget om å innføre aldersgrense på energidrikker. Det er ikke noe nytt å melde i denne saken.

Sak 22/24 Rapport til næringslivsgruppen

- a. Neste møte i næringslivsgruppen på matområdet er flyttet til 9. januar. Frist for innspill fra innsatsområdene er onsdag 18. desember. Forslag til oppsett for rapporten ble vist i møtet.

Sak 23/24 SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk

- a. SSB v/Trond Ekornrud presenterte status for arbeidet med utvikling av ny kostholdsstatistikk. [SSB publiserte første statistikk i juni](#). Statistikken inneholder data for 2018-årgangen. Det er publisert [flere statistikkbanktabeller](#) og skrevet et [utfyllende metodenotat](#). SSB jobber videre med å publisere statistikk for perioden 2019-2023 innen utgangen av april 2025. Det er inngått FoU-avtale mellom Helsedirektoratet og SSB om dette. Det kom forslag om å invitere de som har jobbet med maskinlæring i neste møte. Maskinlæring har blitt benyttet for å finne næringsinnhold i matvarer hvor det har manglet verdier for dette i datagrunnlaget.

Oppfølgings sak: SSB inviteres til neste møte og kobler på de som har jobbet med maskinlæring for å presentere dette arbeidet.

Sak 24/24 Videreføring av intensjonsavtalen

- a. HOD ønsker innspill fra koordineringsgruppen om, og eventuelt hvordan, samarbeidet mellom helsemyndighetene og matbransjen på kostholdsområdet skal videreføres når intensjonsavtalen utløper. HOD sendte ut et underlag i forkant av møtet og gikk gjennom alternativene i møtet. Arbeidet er i startfasen av prosessen der alle alternativer skal vurderes, og HOD ønsker å involvere koordineringsgruppa tidlig. Det er ikke tatt noen beslutninger ennå. Alternativene som ble fremmet var:
 - Reforhandle nåværende avtale/utarbeide ny avtale med ikrafttredelse 1.1.2026
 - Forlenge nåværende avtale med ett år, til 31.12 2026, og deretter vurdere en ev. reforhandling/ny avtale

- Videreføre det formelle samarbeid på en annen måte enn gjennom intensjonsavtalen
- Avslutte det formelle samarbeidet på kostholdsområdet

HOD ga en kort begrunnelse for de ulike alternativene i møtet. Det ble takket for nærmere orientering om bakgrunn for saken. NHO Mat og Drikke kommenterte at det ikke har vært mulig å ha nærmere drøfting eller forankring av posisjoner med sine medlemsvirksomheter, grunnet svært begrenset saksunderlag, sen utsendelse av underlaget og derav kort tid til forberedelse. De kan derfor kun gi innledende synspunkter og vurderinger i saken i dette møtet. NHO MD ga uttrykk for at de fortsatt mener at samarbeid for å nå krevende utfordringer er den beste måten å jobbe på, slik de også mente ved starten av intensjonsavtalen i 2016.

Sjømat Norge: Enige i at samarbeid er bra. Ønsker en fortsettelse, men vi må ta noen grep som gjør at vi kommer et steg videre, i alle fall innen innsatsområde 4.

Møteleder foreslo å ha et eget møte mellom politisk ledelse og koordineringsgruppen, hvor status på de ulike målene presenteres, data fra Norkost 4, utviklingen i norsk kosthold etc., for å diskutere hvordan vi sammen kan nå målene. Sjømat Norge ønsket også å invitere landbruksminister og fiskeri- og sjømatminister til et slikt møte.

Norgesgruppen er positive til et slikt møte og til fortsatt samarbeid.

Oppfølgings sak: HOD vurderer hvordan saken kan følges opp videre.

Sak 25/24 Jodstrategi/jodberikningsprogram

- a. Helsedirektoratet v/Gry Hay, Folkehelseinstituttet v/Marianne Hope Abel og Mattilsynet v/Amandine Lamglait-Solberg presenterte historikk og helseeffekter av jod. I Norge er det flere grupper i befolkningen som står i fare for å få i seg for lite jod. Dette gjelder kvinner i fruktbar alder, gravide, ammende, sped-, og småbarn, vegetarianere og veganere og personer med et lavt inntak av melk (og hvit saltvannsfisk). Etatene har utarbeidet et forslag til jodstrategi, som er en oppfølging av tiltak i Handlingsplan for bedre kosthold 2017-2023, og rapporter om jod fra Nasjonalt råd for ernæring og Vitenskapskomiteen for mat og miljø. I strategien anbefaler etatene at det etableres obligatorisk berikningsprogram med jod til husholdningssalt og industrifremstilte brød og bakevarer. I strategien er Mattilsynet ansvarlig for endring av regelverk, Folkehelseinstituttet for å etablere et overvåkningsprogram og Helsedirektoratet for kommunikasjonstiltak.

HOD har besluttet at industrien skal oppfordres til å øke berikningen med jod til salt som benyttes for å produsere industrifremstilte brød og bakevarer og til husholdningssalt, men at dette ikke igangsettes før også en nullpunktsanalyse av jod i matvarer er gjennomført. Nullpunktsanalyse av jodinntak i befolkningen er allerede gjennomført. I første omgang vil det oppfordres til berikning av de aktuelle matvarene. Behov for obligatorisk berikning vil bli vurdert senere.

Det ble kommentert at kommunikasjon om jod bør kobles med kommunikasjon av kostrådene og de kildene som finnes i kostholdet. Det kom spørsmål om bakevarer er inkludert i strategien. Bakevarer er inkludert i forslaget om å berike salt brukt i industrifremstilte brød og bakevarer.

Oppfølgings sak: Sak følges opp i neste møte i koordineringsgruppen.

Sak 26/24 Dato og saker for neste møte i koordineringsgruppen

- a. Dato og forslag til saker i neste møte ble foreslått. Det kom innspill om at 12. februar ikke er en god dato. Sekretariatet sender ut en avstemning med aktuelle datoer for neste møte.

Forslag til saker i neste møte:

- Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde
- SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk, med fokus på maskinlæring
- Jodstrategi, status for arbeidet
- Status for arbeidet om markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge og aldersgrense for energidrikk
- Matvaretabellen, oppdatering av tall
- Eventuelt

Aktørene ble oppfordret til å sende forslag til saker til sekretariatet.

Øvrige møtedatoer for 2024 er:

- Kl. 1000-1200, onsdag 14. mai 2025
- Kl. 1000-1300, onsdag 22. oktober 2025

Sak 27/24 Eventuelt

- a. Eventueltsak fra Sjømat Norge ble behandlet som del av sak 20/24.